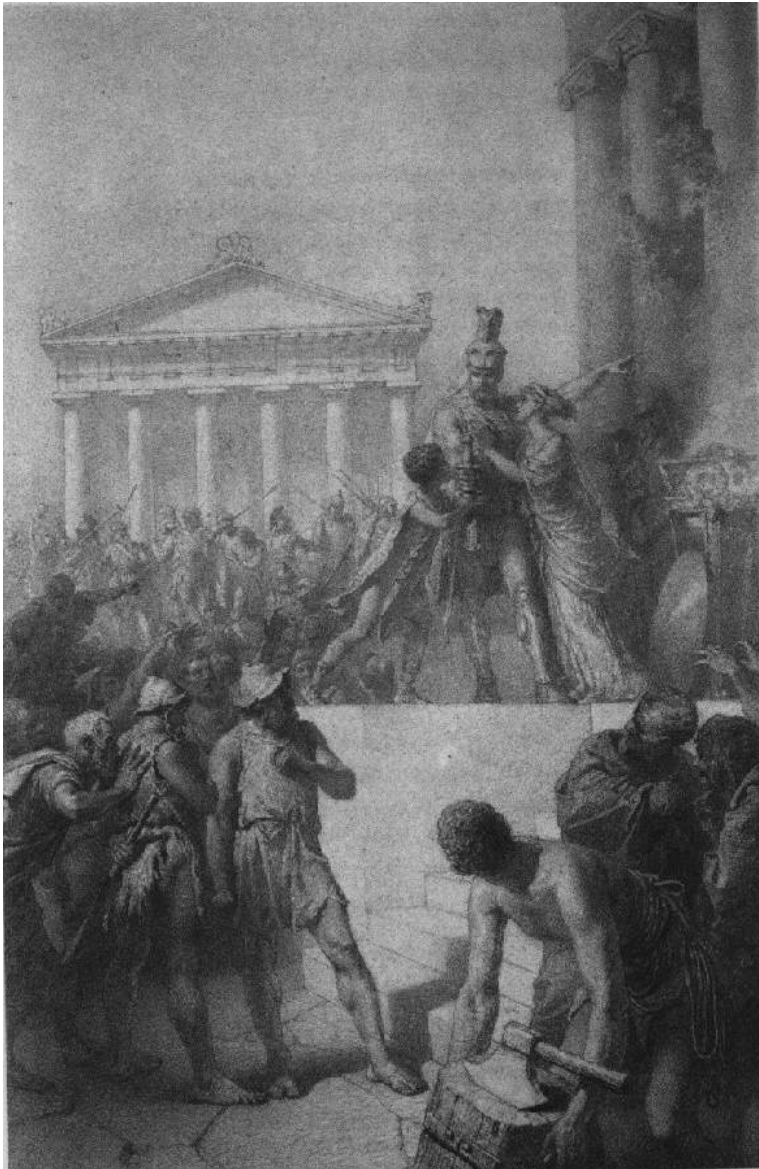

Köztársaság (respublica)

általában véve a. m. állam; szorosabb értelemben azonban s mint államforma az egyeduralkodásnak (monáchiának) ellentéte. Fejedelmi szuverénitás helyett népszuverénitás. Fejedelmi uralom helyett népiuralom. Aszerint amint az államhatalmat a népnek egy kiváltságos osztály v. pedig maga a nép gyakorolja a K. kétféle: arisztokrácia és demokrácia. Az utóbbi ismét kétféle: abszolút vagy tiszta és korlátozott vagy képviselői demokrácia, aszerint amint a népösszesség közvetlenül vagy csak közvetve választott képviselők által gyakorolja az

uralkodást. Minthogy az újabb korban a tiszta demokrácia, néhány svájci kantont nem tekintve, nem fordul elő, az utóbbit antik demokráciának, a képviseleti demokráciát pedig modern demokráciának is szokás nevezni, s minthogy továbbá az újabb korban az arisztokrácia mint államforma szinte nem fordul elő, K. alatt a szónak modern értelmében a képviseleti demokráciát szokás érteni. A K.-nak ez a fogalom meghatározása (K, mint a monárkiának ellentéte) Machiavellitől ered, aki Aristoteles három államformáját: monárkia, arisztokrácia és demokrácia (v. politeia) kettőre, monárkiára és reszpublikára vezette vissza. Némely írók a K. szót más értelemben használják, mely azonban elfogadásra nem talált. Így Kant K. alatt oly államformát ért, amelyben a törvényhozó s végrehajtó hatalom meg van osztva; ellentéte a despotia, ahol a két hatalom egy kézben van; legye ez az egy kéz akár egy fizikai személy, akár személyösszesség. Heeren viszont K.-nak nevez minden oly államformát, melyben az uralkodó a politikai jogokat a néppel megosztja; mely értelemben minden alkotmányos monárkia is K. A K. élén - rendszeren határozott időre - választott elnök áll, aki mint ilyen valósággal államfő, jóllehet legalább a modern K.-ban személyes szuverénitás nélkül. nemzetközi jogilag a K.-i elnököt, mint államának képviselőjét, a szuverén államfővel teljesen egyenlő jogok illetik meg, ami szükségszerű s természetes folyománya annak az elvnek, hogy az államok rangjára az államforma befolyással nincs.